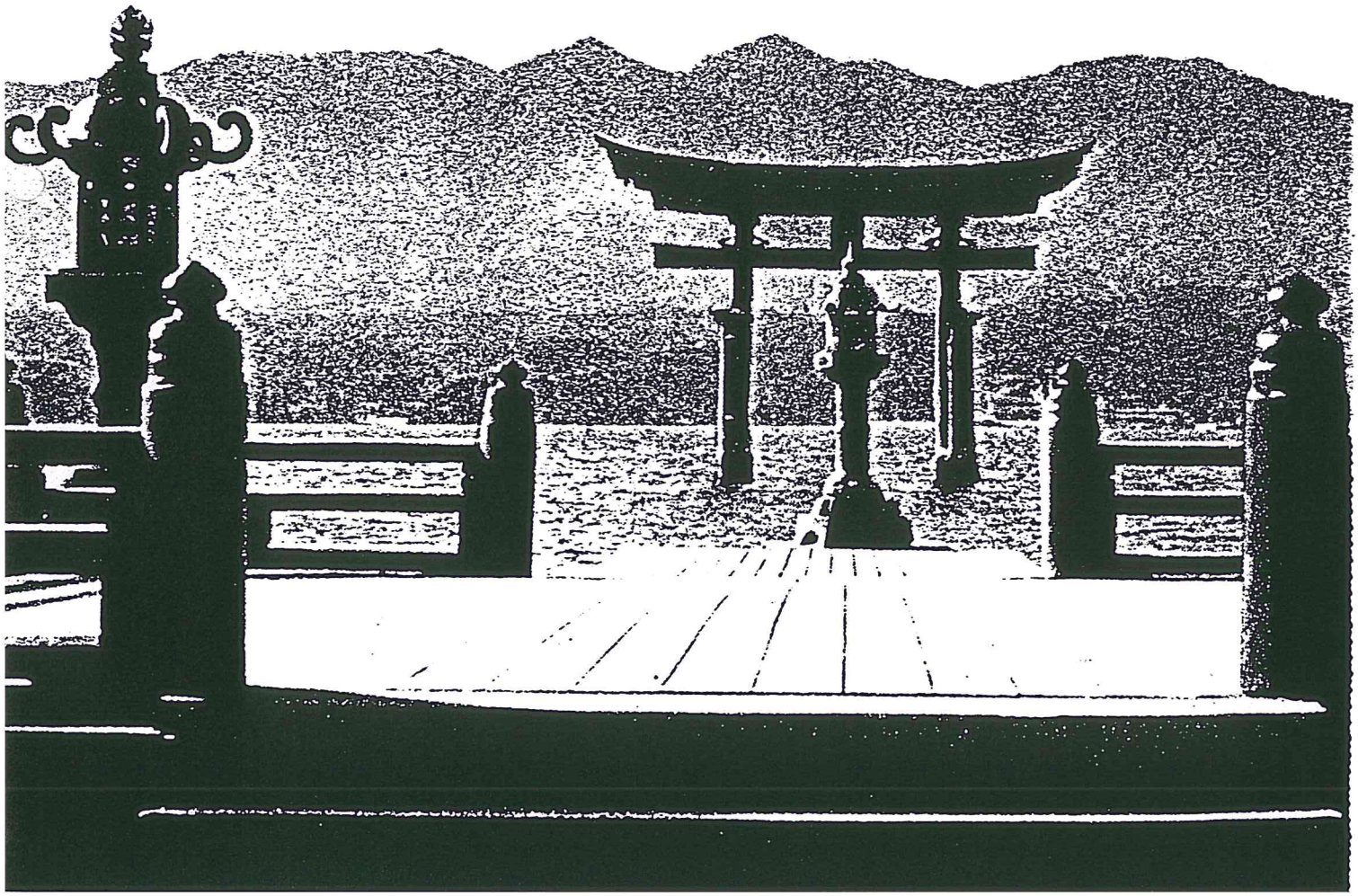
afgiftekantoor BRUGGE 1, 2e afdeling maandblad JANUARI 98

archipel

ARCHIPEL BULLETIN JANUARI 1998

CYCLUS ARCHITECTUUR IN JAPAN

vrijdag 23 januari 1998
't Leerhuys Groeninge 35 te Brugge

OP ZOEK NAAR DE KRACHT VAN DE SCHADUW

voordracht door HERA VAN SANDE

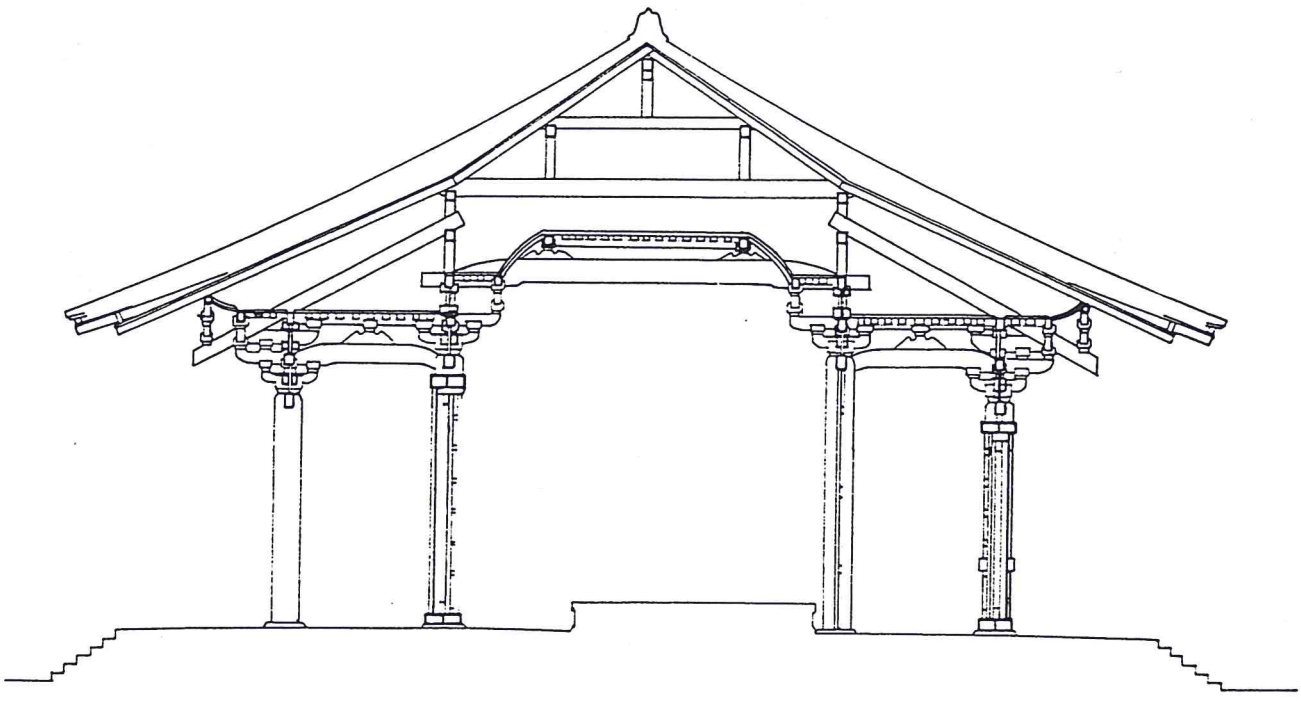
Hera Van Sande (ingenieur-architect en assistent aan de afdeling architectuur Universiteit Gent) reisde in 1996 en 1997 doorheen Japan in het kader van een doctoraatsonderzoek naar het Japanse modernisme. Ze bereidde er ter plaatse tevens de ARCHIPEL-reis voor.
Aansluitend op de voordrachtavond van professor Riichi Miyake, geeft ze in twee avonden een overzicht van belangrijke momenten in de Japanse architectuurgeschiedenis.

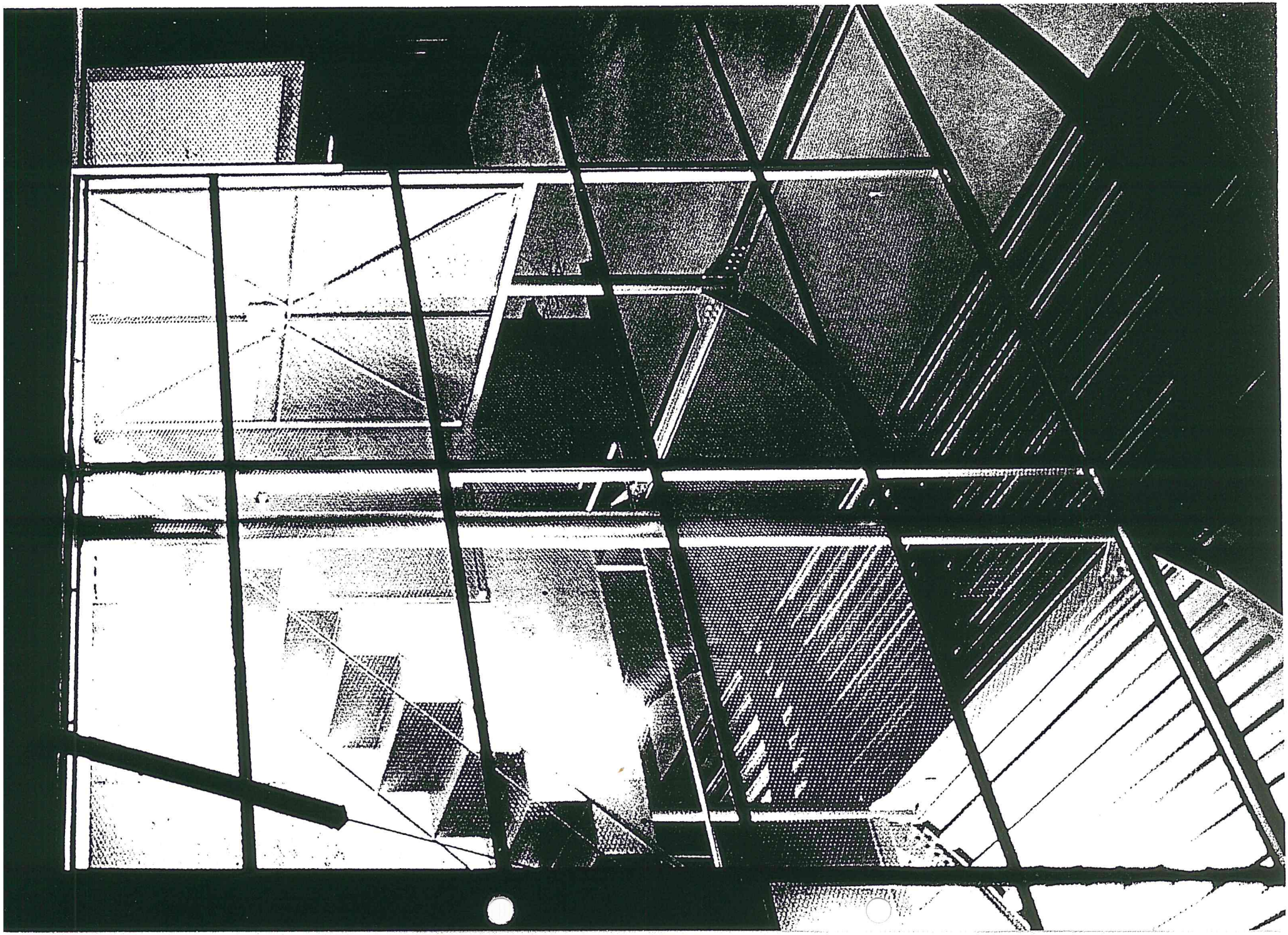
"In Japanese temples, a roof of heavy tiles is first laid out, and in the deep, spacious shadows created by the eaves, the rest of the structure is built".

In deze lezing wordt ingegaan op de onderliggende ideeën van de Japanse architectuur : op zoek naar het oude Japan, op zoek naar het gevoel voor schoonheid binnen het subtiele spel van schaduw en licht, naar waarden die de Japanse ruimtelijke ontwikkeling mede bepaalden.

Hoe zien de Japanners "ruimte" en hoe wordt het vorm gegeven ? Hoe was de behandeling van ruimte doorheen de geschiedenis en waarom wijzigde ze ? Aan de hand van begrippen als miegakure, oku, shibui, yugen, wabi, sabi, ... en andere kenmerken van de traditionele architectuur, wordt een beeld opgebouwd van een Japan dat ogenschijnlijk verloren is gegaan, maar dat naar geest tot vandaag verderleeft. Parallellen worden getrokken.

Samen met de evolutie van deze kenmerken doorheen de tijd, transformeert ook de wijze waarop architecturale ruimte wordt belichaamd. De verandering van een aantal typologieën (tempel, schrijn, kasteel, woning, ...) wordt bekeken t.o.v. deze ontwikkeling aan de hand van een aantal concretere analyses.
Het werk van enkele hedendaagse architecten wordt ter vergelijking geanalyseerd.

archipel
VZW

HERINNERING

vr. 13 FEBRUARI 98
DE CONTINUÏTEIT VAN HET NIEUWE
voordracht door Hera Van Sande
't Leerhuys, Groeninge 35, Brugge om 20u.30

Hierin wordt vooral Tokyo doorgelicht.

vr. 20 MAART 98
JAN KEN DONG (steen- papier-schaar)
de derde dimensie in het stedelijk grid van Kyoto
voordracht door Koen Van Singel
't Leerhuys, Groeninge 35, Brugge om 20u.30

In deze voordracht wordt Kyoto doorgelicht.
Na afloop volgt een briefing voor de Japan-reizigers.

Noot voor de Japan-reizigers :

- **Een aantal reisdeelnemers dienen het 2e voorschot van 20.000 BEF nog te vereffenen.**

HET SALDO DIENT GESTORT TEGEN 15 FEBRUARI !!
basis twee persoonskamer 81.000 BEF
basis één persoonskamer 90.000 BEF
(een 1e storting van 25.000 BEF + 2e storting 20.000 BEF
+ saldo 2 PK = 36.000 BEF
of + saldo 2 PK = 45.000 BEF
2e voorschot tbv 20.000 BEF te storten op rekening nummer :
750-9072064-06 van vzw ARCHIPEL, p.a. Doornstraat 330, 8200-Sint-Andries

- **VISA KAART AANSCHAFFEN**
- **INTERNATIONAAL PASPOORT AANVRAGEN !**
- **ZIEKTEVERZEKERING IN ORDE BRENGEN !**

Mensen op de wachtlijst dienen nog niets te storten, tenzij ze hiertoe persoonlijk worden verwittigd.

CONTACTPERSONEN

voorzitter	Marc FELIX	Koningstraat 43A, 8400-Oostende	059 70.21.80 - fax 059/70.81.98
secretaris-penningmeester	Michel VAN LANGENHOVE	Doornstraat 330, 8200-St.-Andries	050 39.30.85 - fax 050/39.01.89
vice-voorzitter	Jan VANDEWALLE	St. Jansstraat 20, 8000-Brugge	050 33.63.56 - - fax 050/33.63.56
beheerders	Philip CARDINAEL, Rik SCHERPEREEL, Wim SUPPLY, Gery VANDENABEELE, Paul VANDENBERGHE		

ARCHIPEL IN JAPAN

zondag 5 april - vrijdag 17 april 1998

reiskosten : 81.000 BEF (2 persooonskamer)
90.000 BEF (1 persoonskamer)

We hadden in het oktobernummer van dit bulletin de Japanreis aangeboden voor de nogal krap berekende prijs van 75.000 BEF tot 80.000 BEF.
De hotels bleken echter overal duurder uit te vallen dan verwacht ... Om het gedoe met bagage te vereenvoudigen, bleek ook een onverwachte, aparte bagagetransfert over de ganse reis nodig (Japanse bussen en TGV's blijken niet over voldoende bagageruimte te beschikken).
Tenslotte bleek ook het transfert bij aankomst luchthaven-hotel nog een onverwacht supplement. (De inschrijving van onze 14-daagse treinticketten zou ons een te lange wachttijd na de aankomst bezorgen).
Om toch de beloofde grens van 80.000 BEF te benaderen, hebben we daarom de reis met één dag moeten inkorten.
De reisprijs wordt dus 81.000 BEF basis tweepersoonskamer) en 90.000 BEF (basis éénpersoonskamer),
en omvat dus vluchten, verplaatsingen, bagagetransfert, hotelovernachtingen inclusief ontbijt, luchthaventaks, bussen, programmaboekje, inkomgelden en kosten van begeleiders en gidsen.
We houden u uiteraard op de hoogte indien onverwachte kosten nog een wijziging brengen. Een aangepast programma volgt in een volgende bulletin-bijlage.

geld

U neemt best voldoende cash mee. Een 1.500 BEF per dag - totaal 18.000 BEF - lijkt een budget voor middag- en avondmaaltijden, mits op te letten. Exclusief uitgangsleven en souvenirs. Vertrek best met een paar 10.000 Yen op zak.
Er worden gedurende de reis enkele bank-wissel-stops voorzien. Geld uit de muur halen is uitgesloten. Met visakaart kunt u vlot geld afhalen. Geen traveller cheques. Voor andere kaarten informeert u zich best bij uw bank.

2e STORTING :

U heeft reeds per persoon een bedrag van 25.000 BEF gestort. Om voorafbetalingen te kunnen doen, vragen we u thans binnen de 14 dagen nog eens 20.000 BEF per person te storten op rekening nr. **750-9072064-06 van vzw ARCHIPEL,** p.a. Doornstraat 330, 8200-Sint-Andries, met de vermelding "2e storting JAPAN-REIS"

¡NTERNATIONAAL PASPOORT : zeer belangrijk !!

U dient een internationaal paspoort aan te vragen of te verlengen. (zonder dit paspoort geraakt u Japan niet binnen). Ook de wachtenden bovenaan de wachtlijst kunnen zich dit beter op het gepaste ogenblik aanschaffen. Informeer bij uw gemeente hoe lang deze paspoortprocedure duurt en stel tijdig uw wachtbeurt veilig.

VERZEKERINGEN EN ANNULATIES

Uw inschrijving houdt uw akkoord in dat ARCHIPEL niet verantwoordelijk kan gesteld worden voor gebeurlijke ongevallen.
Voor medische verzekering geldig voor Japan dient u zelf in te staan (mutualiteit, verzekering ...).
Vier weken vóór afreis dienen wij de exacte naamlijst van de vliegtuigpassagiers op te geven. Een annulatie nà deze datum zal u minstens op een zelf te dragen vliegtuigreis van 28.000 BEF komen te staan.
ARCHIPEL kan geen annulatieverzekerinng afsluiten hiervoor, ook niet voor medische redenen.
Annulaties dienen zo vlug mogelijk overgemaakt te worden Michel Van Langenhove, fax nr. 050/39.01.89 - tel. 050/39.30.85

vrijdag 13 februari 1998

DE CONTINUÏTEIT VAN HET NIEUWE

voordracht door HERA VAN SANDE
't Leerhuys Groeninge 35 te Brugge

"Though the cities of Japan, particularly Tokyo, appear to the foreign visitor to be reassuringly Western, acquaintance with these modern-seeming urban complexes indicates that they are not Western nor, indeed, in any Western sense, modern. There are the high-rise structures, the elevated highway networks, and the proliferating suburbs all familiar to the West, but the city functions in a completely un-Western manner."

Een beeld van Tokyo wordt geschetst. Hoe moeten we deze metropool lezen en begrijpen? Een stad die verandert met de regelmaat van een klok, een metropool waar ogenschijnlijk chaos het voor het zeggen heeft, een plaats waar verscheidene stromen van energie, mensen, licht, de stad constitueren, ...
Tijdelijkheid en veranderlijkheid : twee cruciale begrippen die aan de basis liggen van het fenomeen Tokyo.
Context : hoe gaat de architect om met de voorwaarden van deze stad ?
Tekens : de stad lijkt een hoorn des overvloeds, non-stop, je steeds vervolgend, je steeds in zijn ban houdend.

De laatste decennia is de confrontatie van het architecturaal oeuvre met de Japanse stad in een turbulent proces terechtgekomen. Dit wordt geïllustreerd aan de hand van een beknopt overzicht.

vrijdag 20 maart 1998
't Leerhuys Groeninge 35 te Brugge

JAN-KEN-DONG (steen-papier-schaar)
de derde dimensie in het stedelijk grid in Kyoto

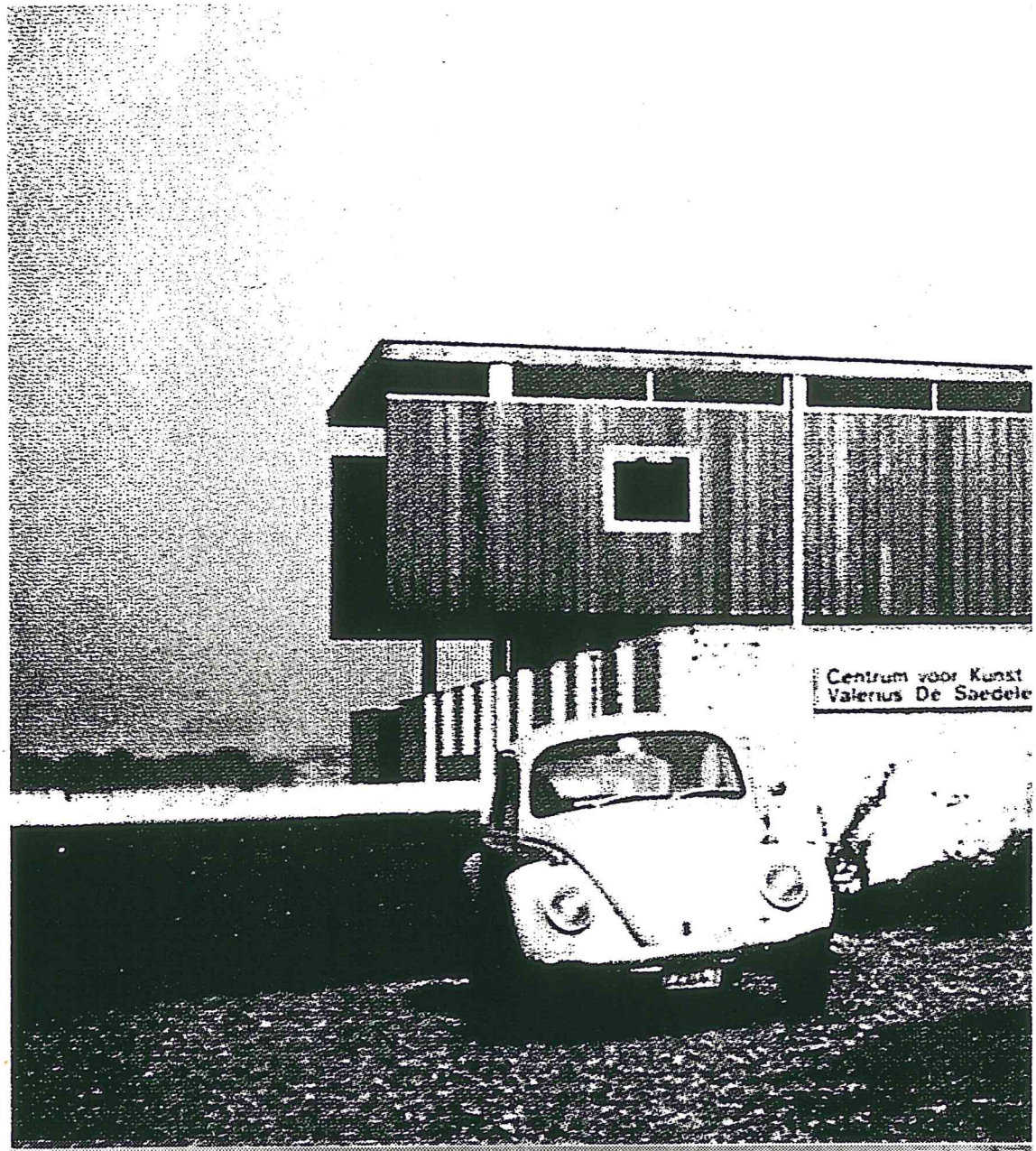
voordracht door KOEN VAN SINGEL

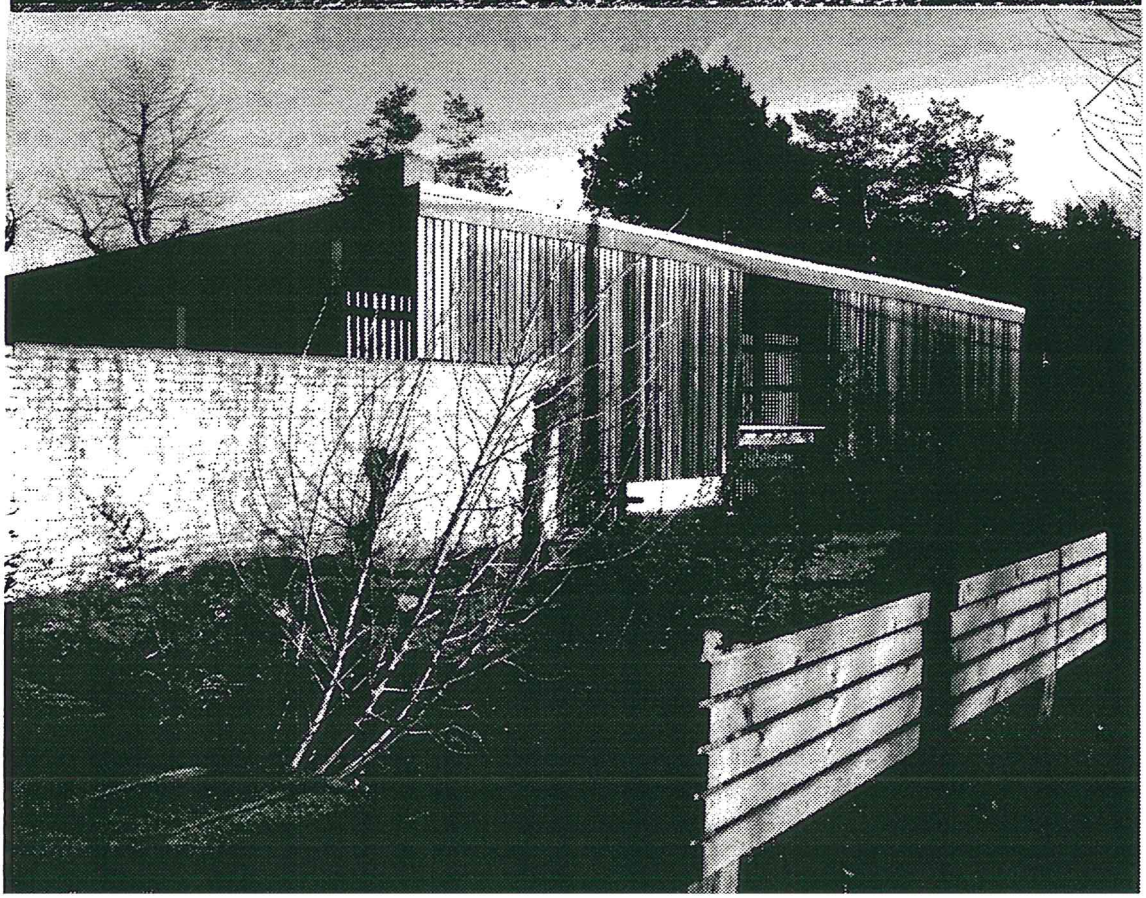
Meer dan duizend jaar geleden namen de Japanners de gridstructuur over van de Chinese hoofdstad. In tegenstelling tot modernere gridsteden zoals Barcelona, Washington en Buenos Aires, werd het dambord van Kyoto ingevuld met 'tatami-gemoduleerde' architectuur. Een maatvoering die niet alleen de plattegronden maar ook de wanden en gevels - de derde dimensie - beheerste.
Gezien de huidige, ongecontroleerde invulling van het Kyoto-grid, lijkt deze continue ontwerppraktijk van stedenbouw tot architectuur even veraf als het renaissancistisch of modernistisch ideaal.
Koen Van Singel deed drie maanden onderzoek in Japan en ontdekte dat 'The Old Capital', uiteindelijk heel wat perspectieven biedt op een nieuwe omgang met een stedelijke grid.
Koen Van Singel is architect, docent Sint-Lucas Gent en architectuurcriticus.

De voordrachtavond wordt afgesloten met een reisbriefing voor de Japan reizigers.

bijlage architectuurreis ARCHIPEL IN JAPAN

De 106 personen die voor de architectuurreis in april inschreven krijgen in dit bulletin in bijlage belangrijke informatie in verband met de reis.
Helaas blijft het maximum aantal deelnemers nog steeds 84 (we konden geen grotere bussen vinden). Deze 84 ingeschrevenen worden verzocht een 2e storting van 20.000 BEF over te maken en zich een internationaal paspoort aan te schaffen. Er is dus nog een wachtlijst van 22 personen. Aangezien annulaties kunnen voorkomen, worden de eersten op de wachtlijst ook aangeraden tijdig een internationaal paspoort aan te schaffen of te vernieuwen. Het inschrijvingsgeld van de wachtenden wordt teruggestort.

Centrum voor Kunst
Valerius De Saedeleer

tentoonstelling 23 januari - 15 maart 1998
De Singel . Desguinlei 25 . Antwerpen . dinsdag-zondag 14u-18u

PETER CALLEBOUT

opening donderdag 22 januari 1998, 20 uur
introductie door HEDWIG SPELIERS

Peter Callebout werd geboren in Londen (1916), als zoon van de architect Ernest Callebout. Na een klassieke opleiding aan de Academie voor Schone Kunsten in Brugge, leerde hij het vak in het atelier van zijn vader. Daarnaast kwam hij via zelfstudie in contact met de moderne architectuur en met regionale bouwculturen, waaruit hij onder invloed van zijn ambachtelijke traditie een eigen architectuurbenadering zou distilleren.

In 1949 realiseerde Callebout zijn eerste woning. Zijn architectuurproductie zou zich, behoudens een paar uitzonderingen, beperken tot kleinschalige projecten. Niet alleen zijn Engelse nationaliteit, maar ook zijn werkmethode en ingesteldheid speelden hierin een grote rol. Voor hem was een grondige dialoog met de bouwheer noodzakelijk. Ook voelde hij zich nauw betrokken bij de uitvoering: "Om goed te bouwen moeten ontwerp en uitvoering in één hand blijven ... Er moet als het ware fizisch (sic) contact zijn tussen gebouw en ontwerper." Bovendien beschouwde hij zijn architectuuropdrachten niet als een vorm van broodwinning. Alhoewel hij openstond voor discussie, had hij als overtuigd individualist moeite met de complexiteit van grootschalige opdrachten. Daarom bleef hij voornamelijk de architect van de eengezinswoning, een opdracht die hij schitterend vervulde.

Als autodidact bracht Callebout een ondogmatische architectuur voort. Tijdens het langdurige ontwerpproces - wars van vooropgezette schema's of academische modellen - wist hij de complexiteit van de opdracht meestal te vertalen in een eenvoudig, vanzelfsprekend geheel. Ondanks de toevalligheden van elk bouwproces zijn in het oeuvre meer algemene karakteristieken en dieperliggende invloeden terug te vinden.

Callebout heeft altijd een grote bewondering voor het vroege werk van Mies van der Rohe betoond. De plattegronden van een aantal vrijstaande woningen, minimale composities van lijnen die reeds als 'tekening' fascineren, drukken een maximale ruimtelijkheid uit. Voor Peter Callebout is de ruimte als werkelijkheid van de architectuur essentieel. Die essentie probeert hij - met de studiemaquette als voornaamste instrument - telkens weer op een andere manier te benaderen.

Het meest oprechte eerbetoon aan van der Rohes' devies "less is more" is het museum Valerius De Saedeleer. De skeletstructuur vormt samen met de vloer, de uitkragende 'zijvlakken' en het plafond een open kijkdoos over het gloolende landschap. Door het natuurlijke materiaalgebruik en haar verbondenheid met de omgeving bezit de tentoonstellingsruimte echter niet de abstractie en monumentaliteit van Mies van der Rohes' naoorlogs werk.

Ondanks hun functionele logica bezitten Callebouts gebouwen een 'organische' dimensie en een traditioneel - soms vernaculair - materiaalgebruik. Hij heeft uit regionale bouwtradities het modernistisch vocabularium getransponeerd tot een eigen architectuuridioom. In zijn werken verliezen modern en traditioneel, functioneel en organisch dan ook hun waarde als stijlbeperkingen.

Het regionale aspect van Callebouts architectuur vindt zijn oorsprong vooral in de Scandinavische en de traditionele Japanse architectuur, zoals blijkt uit de eenvoud van het interieur, het overkragende zadeldak en de integratie van de woning in de gebouwde omgeving. Het integreren van het gebouw in de omgeving is altijd een essentiële conditie voor Callebout.

Callebouts oeuvre wordt ook gekarakteriseerd door een doorgedreven normalisatie en standaardisatie, eigen aan de Japanse bouwkunst. Veelal zijn de woningen opgebouwd volgens een bepaalde modulering of een skeletconstructie die een logische planopdeling mogelijk maken. Callebout experimenteert met de idee van structuur als drager - al dan niet zichtbaar en ingevuld met traditioneel materiaal zoals glas, hout en baksteen. Door de eenvoud van de concepten en de uitgekiende detaillering verleende Callebout "less is more" als het ware een sociale dimensie.

Callebouts engagement is niet alleen af te leiden uit zijn interesse voor en daadwerkelijk gebruik van industrialisatie in het bouwproces. Hij was van oordeel dat het beroep van architect stervende was en dat er alleen toekomst was voor de designer. Het intuïtieve ontwerpen moest vervangen worden door een ernstige analyse van het probleem waarbij gezocht moest worden naar de meest rationele oplossing en productie. Ook zijn attitude als professor is tekenend voor zijn engagement. Hij was één van de schakelfiguren in de veranderingen van de architectuurschool van La Cambre. In 1968 schaarde hij zich aan de zijde van de studenten. Het docentschap interpreteerde hij als een systematische reflectie op architectuur en hij durfde het aan om sociale thema's te introduceren in de ateliers en onderzoeksprojecten.

Callebouts werken zijn nog steeds actueel door hun 'tijdloos' karakter. Zijn oeuvre vertoont gelijkenissen met realisaties van jonge architecten, die zich inspireren op de modernistische ideeën van de jaren vijftig - met een minimum aan middelen vorm geven aan het programma en de inhoudelijke gelaagdheid van elke opdracht. Uiteindelijk deelt Callebout met hen dezelfde attitude: het ontwikkelen van een authentieke architectuurbenadering uit eigentijdse condities en persoonlijke voorkeuren.

Callebout overleed in Brussel op 3 augustus 1970.

HET ARCHIPEL WERKJAAR 97-98

za 18 OKTOBER 97
DAGTRIP : ARCHIPEL IN LIMBURG
werk van Wiel Arets, Dom Van der Laan, Alfredo de Gregorio, Vittorio Simoni en Aldo Rossi

CYCLUS ARCHITECTUUR IN JAPAN

vr. 14 NOVEMBER 97
inleiding door Jan Bruggemans

za. 6 DECEMBER 97
ADVENTURES OF A NEW JAPANESE GENERATION
voordracht door professor RIICHI MIYAKE (associate professor Shibaura Institute of Technology)

vr. 23 JANUARI 98
OP ZOEK NAAR DE KRACHT VAN DE SCHADUW
voordracht door Hera Van Sande
't Leerhuys, Groeninge 35, Brugge om 20u.30

vr. 13 FEBRUARI 98
DE CONTINUÏTEIT VAN HET NIEUWE
voordracht door Hera Van Sande
't Leerhuys, Groeninge 35, Brugge om 20u.30

vr. 20 MAART 98
DE DERDE DIMENSIE IN HET STEDELIJK GRID VAN KYOTO
voordracht door Koen Van Singel
reisbriefing : overzicht, tips afspraken
't Leerhuys, Groeninge 35, Brugge om 20u.30

zo. 5 tot vr. 17 APRIL 98 (in plaats van 4-17 april !)
architectuurreis ARCHIPEL IN JAPAN - volgeboekt !
OSAKA 10 april : architectuurvoordracht

vr. 15 MEI 98
nog in te vullen
't Leerhuys, Groeninge 35, Brugge om 20u.30

vr. 12 JUNI 98
Paul Robbrecht en Hilde Daem
voordracht over recent werk
't Leerhuys, Groeninge 35, Brugge om 20u.30

CONTACTADRESSEN
voorzitter Marc Felix Koningstraat 43A b.1 8400-Oostende
tel. kantoor 059/70.21.80 / tel. privé 059/70.01.58 / fax kantoor 059/70.81.98

secretaris-penningmeester Michel Van Langenhove Doornstraat 330
8200-Sint-Andries tel. 050/39.30.85 / fax 050/39.01.89
rekeningnr. 750-9072064-06 van vzw ARCHIPEL, p.a. Doornstraat 330, 8200-Sint-Andries

vice-voorzitter Jan Vandewalle Sint-Jansstraat 20 8000-Brugge
tel. kantoor 050/33.63.56 / tel. privé 050/34.41.30

beheerders : Philip Cardinael, Rik Scherpereel, Wim Supply, Gery Vandenabeele, Paul Vandenberghe

ARCHIPEL is een Vlaamse architectuurvereniging die zich richt tot architecten en belangstellenden.

ARCHIPELBULLETIN JANUARI 1998
opmaak : Marc Felix, Jan Vandewalle
ver.uitgev. : Marc Felix . Koningstraat 43A, 8400-Oostende